

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора економічних наук,
професора Гончар Ольги Іванівни**

на дисертаційну роботу

Кащишина Василя Мирославовича

**«Економічне оцінювання та обґрунтування інжинірингових
проектів машинобудівних підприємств», представлену на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами
економічної діяльності)**

1. Актуальність теми дослідження та його зв'язок з науковими програмами, планами.

В умовах ринкових перетворень актуалізується завдання забезпечення конкурентоздатності української економіки на основі модернізації, ліквідації розриву між інноваційними процесами та впровадженням нових технологій у виробництво. Стратегічною ланкою технологічного ланцюга створення конкурентоспроможної продукції в провідних секторах господарського комплексу є машинобудівні підприємства.

Станом на сьогодні вітчизняні машинобудівні підприємства потребують оновлення обладнання та технології з метою їх подальшого розвитку та утримання стійкої позиції на ринку. Вирішити дану проблему можуть інжинірингові компанії шляхом оновлення техніко-технологічної бази підприємств, залучення для цього інвестиційних коштів та виготовлення в кінцевому результаті інноваційної продукції. Розроблення інжинірингових проектів машинобудівними підприємствами доведе доцільність залучення інжинірингових компаній та отримання їх послуг. Це актуалізує завдання розробки науково-методичних рекомендацій з аналізування та діагностування поточного техніко-організаційного рівня машинобудівних підприємств, виявлення існуючих проблем; удосконалення методу оцінювання економічної ефективності та обґрунтування доцільності реалізації на машинобудівному

підприємстві окремих видів інжинірингових проектів.

Об'єктом дослідження в дисертаційній роботі стали процеси економічного оцінювання ефективності та обґрунтування доцільності реалізації інжинірингових проектів на машинобудівних підприємствах. Враховуючи це, виконане Кащишиним Василем Мирославовичем наукове дослідження, є актуальним.

Позитивною характеристикою, яка додатково підтверджує актуальність дисертаційної роботи є її виконання в межах наукового дослідження, відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка» за темою «Формування процесів забезпечення економічної захищеності в системі антикризового управління» (номер державної реєстрації 0112U000800), кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» за темою: «Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку національного господарства та його суб'єктів в умовах дослідження моделі глобалізації» (номер державної реєстрації: 0115U006723).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність.

Аналіз дисертаційної роботи засвідчує, що її автор здійснив ґрунтовне вивчення широкого кола наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених. Аналіз тексту дисертаційної роботи, автореферату та публікацій автора свідчить, що наукові дослідження, висновки та рекомендації, сформульовані Кащишиним В.М., мають високий рівень обґрунтованості і достовірності, що підтверджується використанням реальних статистичних даних та інформаційних джерел; застосуванням як загальнонаукових, так і специфічних методів наукового дослідження.

У дисертаційній роботі мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження (с. 2 автореферату) визначені коректно, що зумовило можливість дійсно реалізувати системно-комплексний підхід. Автор дотримується основних

вимог щодо чіткості застосування обраних методів сучасного наукового дослідження (с. 2-3 автореферату). Висновки за дисертацією (с. 207-216 дисертації, с. 19-20 автореферату) в цілому сформульовані згідно з визначеною метою та основним завданням дослідження. Автором продемонстровано достатній рівень вмінь та навичок, необхідних для науково-пошукових досліджень.

Зміст дисертації відповідає її темі. Засвідчує досягнення поставленої мети та вирішення побудованих у логічній послідовності завдань. Особливо слід відзначити правильний авторський вибір системного та комплексного підходів та методичну основу дослідження. Саме ці підходи дали змогу поєднати методичні передумови різних напрямів економічної та фінансової науки, забезпечити всебічність і цілісність дослідження, через функціональне призначення в економічній системі, уточнити сутність деяких ключових економічних категорій.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень і висновків мають належний рівень та забезпечуються застосуванням адекватних методів дослідження, серед яких були використані: методи морфологічного аналізу, узагальнення, економіко-математичного моделювання, системного, статистичного аналізу, абстрагування та логічного узагальнення, оптимізаційний метод та анкетування.

Обґрунтованість висновків та рекомендацій підтверджує їх апробація на науково-практичних конференціях, на яких здобувачем висвітлювалися питання доцільності залучення інжинірингових фірм для розроблення заходів з технологічного оновлення промислового виробництва, використання послуг інжинірингових фірм з метою підвищення техніко-організаційного рівня, планування програми інжинірингових робіт та типологія інжинірингових проектів машинобудівних підприємств, а також публікації автора.

З точки зору мети дослідження і вирішених у процесі її досягнення завдань, назва дисертаційної роботи «Економічне оцінювання та обґрунтування інжинірингових проектів машинобудівних підприємств» повністю відповідає її змісту.

3. Ступінь новизни наукових досліджень.

Зі змісту дисертаційної роботи, опублікованих здобувачем наукових праць та автореферату опонованого дисертаційного дослідження випливає, що основні наукові положення, висновки і пропозиції сформовані автором самостійно, відображають особистий внесок дисертанта, характеризуються науковою новизною.

Автором розвинуто категорію «інжиніринговий проект», типологію інжинірингових проектів та встановлено складові механізму розроблення та реалізації інжинірингового проекту, що показує значні теоретичні напрацювання автора (с.3, 53, 60-64).

У дисертації також розвинуто положення з оцінювання поточного техніко-організаційного рівня машинобудівних підприємств шляхом застосування запропонованих автором груп показників (с. 87-103).

З метою обґрунтування доцільності залучення послуг інжинірингових компаній машинобудівними підприємствами та оптимального їх вибору автором розроблено показники очікуваної прибутковості інвестицій та оцінювання ділової активності інжинірингових компаній (с. 132-133,141-146).

Автором, для побудови програми техніко-організаційного розвитку машинобудівного підприємства шляхом залучення інжинірингової компанії для реалізації певних проектних заходів, удосконалено положення з формування програми інжинірингових робіт на машинобудівних підприємствах (с. 160-163).

Шляхом врахування мети реалізації інжинірингових проектів та можливої економічної ефективності реалізації інжинірингових робіт щодо техніко-організаційного розвитку підприємства автором пропонується удосконалений метод оцінювання економічної ефективності реалізації конкретних видів інжинірингових проектів на машинобудівному підприємстві (с. 165-175).

На основі встановлення критеріального показника включення проектів у програму техніко-організаційного розвитку для вибору оптимального варіанту

реалізації інжинірингового проекту у дисертації удосконалено метод формування портфеля інжинірингових проектів на машинобудівному підприємстві (с. 196-200).

На нашу думку, отримані автором Кащишиним Василем Мирославовичем теоретичні і науково-практичні результати, мають наукове значення для теорії адміністрування та менеджменту, а впровадження розробок дисертанта в практичну діяльність підприємств Львівської області та науковий процес університету «Львівська політехніка» переконують в їх практичній цінності.

4. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у подальшому розвитку теоретико-методичних засади економічного оцінювання та обґрунтування інжинірингових проектів на підприємстві, встановленні складових механізму розроблення та реалізації інжинірингового проекту та типізації інжинірингового проектування.

Прикладна цінність результатів дисертаційного дослідження Кащишина В.М. полягає у тому, що було обґрунтовано науково-прикладні рекомендації щодо: аналізування та діагностування поточного техніко-організаційного рівня машинобудівних підприємств; обґрунтування доцільності залучення машинобудівними підприємствами послуг, які надаються інжиніринговими фірмами; планування програми інжинірингових робіт на машинобудівних підприємствах; оцінювання економічної ефективності та обґрунтування доцільності реалізації на машинобудівному підприємстві окремих видів інжинірингових проектів; формування портфелю інжинірингових проектів на машинобудівному підприємстві.

Результати дисертаційної роботи використані у діяльності таких українських підприємств: ТОВ ВКФ «РОМ ЛТД» (довідка № ЮР-03/05/18-1 від 03.05.2018 р.), ТзОВ «Завод Електронпобутприлад» (довідка №39-437 від 15.05.2018 р.).

Теоретичні положення, що становлять наукову новизну дисертаційної роботи, використовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» та застосовуються під час викладання дисципліни «Фінансовий аналіз» (довідка №67-01-1022 від 05.06.2018 р.).

Ознайомившись із текстом дисертаційної роботи, змістом автореферату та публікаціями Кащишина В.М. можна стверджувати, що більшість наукових положень, пропозицій і висновків, представлених у роботі, є обґрунтованими та не дають підстави сумніватися в їх достовірності. Наукова новизна та практична значущість дисертаційної роботи знайшли відповідне відображення у фахових наукових статтях та матеріалах апробаційного характеру. При цьому кількісне і якісне представлення друкованих праць надають авторові офіційне право публічного захисту дисертаційної роботи. З публікацій, що написані у співавторстві, використано тільки ті результати, які отримані автором особисто.

На підставі вище зазначеного можна зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження Кащишина В.М. має теоретичне і науково-практичне значення.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи й опублікованими працями дисертанта дозволяє стверджувати, що ключові наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, знайшли своє відображення у публікаціях автора. Основні наукові положення, висновки і методичні підходи, подані у дисертації Кащишина В.М., а також відповідні елементи наукової новизни з достатньою повнотою знайшли відображення у відкритому друку в 12 наукових працях, з яких: 1 монографія, 5 статей у фахових виданнях, серед яких 4 одночасно у виданнях, які включені до наукометричних баз даних, 2 статті у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних та 6 публікацій на науково-практичних конференціях.

Вимоги щодо необхідної кількості та якості статей у наукових фахових виданнях витримано, що надають авторові повне право публічного захисту дисертації. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації.

6. Оцінка змісту дисертації.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 253 сторінок комп'ютерного тексту, основна частина розміщена на 197 сторінках.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теоретичні та прикладні засади економічного оцінювання та обґрунтування інжинірингових проектів на підприємствах» розглянуто передумови формування потреби підприємств в інжинірингових послугах, їх сутність та види (с. 28-49), сутність, види та особливості процесу розроблення і реалізації інжинірингових проектів (с. 49-66) розглянуто показники та методи оцінювання ефективності й обґрунтування доцільності здійснення інжинірингових проектів на машинобудівних підприємствах (с. 66-80).

У другому розділі «Оцінювання та обґрунтування потреби машинобудівних підприємств в інжинірингових послугах» здійснено аналізування та діагностику поточного техніко-організаційного рівня машинобудівних підприємств (с. 85-107), обґрунтовано напрями підвищення техніко-організаційного рівня машинобудівних підприємств за рахунок виконання інжинірингових робіт (с. 108-128) та доцільність залучення машинобудівними підприємствами послуг, що надаються інжиніринговими фірмами (с. 128-146).

Третій розділ «Розроблення методів економічного оцінювання та обґрунтування впровадження інжинірингових проектів на машинобудівних підприємствах» присвячено плануванню програми інжинірингових робіт на машинобудівних підприємствах (с. 149-163), оцінюванню економічної ефективності та обґрунтування доцільності реалізації на підприємствах окремих видів інжинірингових проектів (с. 163-188) та обґрунтуванню вибору

інжинірингових проектів та формування їх портфелю на підприємствах (с. 188-204).

Отримані в результаті дослідження елементи наукової новизни, відображені в усіх розділах дисертації, і в узагальненій формі викладено у 9 пунктах за відповідними розділами. У цілому їх зміст, засвідчує як переосмислення й авторську інтерпретацію вже існуючих знань, так і створення нового знання, пов'язаного з теоретичним поясненням і практичним вирішенням існуючих проблем економічного оцінювання та обґрунтування інжинірингових проектів машинобудівних підприємств.

7. Практичне значення результатів дослідження.

Розроблені теоретико-методичні основи економічного оцінювання та обґрунтування інжинірингових проектів машинобудівних підприємств використані у діяльності підприємств: ТОВ ВКФ «РОМ ЛТД» (довідка № ЮР-03/05/18-1 від 03.05.2018 р.), ТзОВ «Завод Електронпобутприлад» (довідка №39-437 від 15.05.2018 р.) та під час впровадження у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» та застосовуються під час викладання дисципліни «Фінансовий аналіз» (довідка №67-01-1022 від 05.06.2018 р.).

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Відзначаючи авторський підхід до вирішення досліджуваної проблематики та позитивну оцінку викладених положень, висновків і рекомендацій, необхідно відмітити окремі положення, які мають дискусійний характер та потребують додаткової аргументації, а саме:

1. Автором представлено на рис. 1.2 складові та учасники процесу розроблення та реалізації інжинірингового проекту (с. 64), однак тут не відображено самого процесу. Тому доцільно було б більш детально відобразити і процес розроблення та реалізації інжинірингового проекту, і окремо його складові та учасники та уточнити назву рисунку.

2. У дисертаційній роботі автор досліджує складові аналізування та діагностування поточного техніко-організаційного рівня машинобудівних підприємств, однак не уточнює що він розуміє під аналізуванням, а що відносить та діагностування (с. 85-94). Зокрема на рис. 2.2 (с. 93) з приводу цього виникають питання.

3. Складові ділової привабливості автор пропонує поєднати у чотири групи, які наведено на с. 136-137, проте недостатньо обґрунтований підхід до такого групування, незрозуміло на основі чого виділяються саме такі групи і за яким принципом обиралися показники для кожної із них.

4. У запропонованому автором алгоритмі формування програми інжинірингових робіт на підприємстві в одному із етапів автор виокремлює «бізнес-процеси другого порядку», «бізнес-процеси вищого порядку», однак в описі рис. 3.2 (с. 159-163) не зазначається що саме мається на увазі і яка між ними різниця, якщо вона є.

5. Не зовсім зрозуміло чому автор включає процес організування господарської діяльності підприємства до чинників внутрішнього середовища господарюючого суб'єкта (с. 87-88), оскільки чинник є джерелом впливу на процес, а не сам процес.

Виявлені недоліки та дискусійні положення не знижують теоретичної та прикладної значущості отриманих здобутків та в цілому суттєво не вплинули на позитивну характеристику наукового дослідження автора. Це дозволяє загалом позитивно оцінити актуальність теми дослідження, ступінь обґрунтованості положень наукової новизни, адекватність висновків і рекомендацій.

9. Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам.

Враховуючи актуальність проблематики та отримані результати проведеного наукового дослідження, вважаємо, що дисертаційна робота Качишина Василя Мирославовича на тему: «Економічне оцінювання та обґрунтування інжинірингових проектів машинобудівних підприємств», яка

подана на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) в цілому є самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково-обґрунтовані теоретичні та практичні результати, котрі мають прикладне спрямування та у сукупності вирішують завдання досліджуваної теми.

Дисертаційна робота за змістом та структурою, науковою новизною, теоретичною й практичною цінністю одержаних результатів відповідає встановленим вимогам МОН України та пунктам 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013р. № 567 (зі змінами), а її автор – Кащишин Василь Мирославович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент,

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри маркетингу
і торговельного підприємництва
Хмельницького національного університету

О.І. Гончар

Підпис Гончар О.І. засвідчую.

Проректор з науково-педагогічної та
наукової роботи Хмельницького
національного університету д.е.н., проф.

М.П. Войнаренко